

РОЛЬ ЦИТОЛОГІЧНИХ ДОСЛІДЖЕНЬ В МЕДИЧНІЙ ПРАКТИЦІ ЛІКАРЯ ПРИ ДОКУМЕНТУВАННІ ВИПАДКІВ СЕКСУАЛЬНОГО НАСИЛЬСТВА

^{1,2} **Бабкіна О.П.** <https://orcid.org/0000-0001-8120-6526>

² **Холоділова І.В.** <https://orcid.org/0009-0004-4972-9529>

¹ Національний медичний університет імені О.О. Богомольця, Київ, Україна

² ДСУ «Київське міське бюро судово-медичної експертизи», Київ, Україна

hpbsme@gmail.com

Актуальність. В Україні, в умовах міжнародного збройного конфлікту, спостерігається тенденція щодо орієнтування на європейські стандарти при розслідуванні випадків фізичного, психологічного та сексуального насильства проти цивільного населення. За даними ООН факти сексуального насильства в умовах збройних конфліктів складно виявити та розслідувати. Під час розслідування правоохоронними органами випадків сексуального насильства в отриманні доказової бази вагоме місце займають результати судово-медичних експертиз речових доказів з дослідженням мікрослідів та мікрооб'єктів біологічного походження, ідентифікацією видової, статевої, регіональної, органо-тканинної належності.

Ціль: аналіз і узагальнення рекомендацій щодо дій медичних працівників при документуванні тілесних ушкоджень та відборі об'єктів біологічного походження для подальших судово-медичних досліджень (цитологічних, імунологічних, генетичних) у випадках заподіяння сексуального насильства.

Матеріали та методи. Огляд нормативно-правових документів та науково-методичних публікацій в міжнародних електронних наукометричних базах даних PubMed, Embase і Scopus за ключовими словами та результати проведених 110 цитологічних судово-медичних досліджень за 2020-2024 роки в м. Київ, Україна.

Результати. При підозрі/виявленні випадків сексуального насильства важливу роль має професійна тематична підготовка медичних працівників з питань проведення фіксації тілесних ушкоджень та документування результатів медичного обстеження постраждалих осіб, надання медичної допомоги постраждалим та відбору біологічних об'єктів для подальших досліджень (цитологічних, імунологічних, генетичних) для запобігання втрати, руйнування чи знищення наслідків сексуального злочину. Цитологічні судово-медичні дослідження мають велике значення при розслідуванні статевих злочинів, коли необхідно чітко розрізнити склад речовин/нашарувань з місця події (чи то крові, в тому числі менструальної, сперми, слини, елементів калу, клітин порожнини рота, піхви, прямої кишки – як ознак статевого акту, а також клітин епідермісу і крові – як ознак супротиву).

Висновок. При розслідуванні сексуальних злочинів досить важливим є залучення медичних працівників для проведення своєчасного фіксування та документування фактів насильства, відборі біологічних об'єктів для подальших досліджень. Це особливо важливо, для відтворення/з'ясування визначених певних або підтвердження/прояснення повної реальної картини сексуального злочину у випадках, коли обставини справи не завжди відображають події через важкий психологічний стан постраждалої особи, недосказаність постраждалою всіх обставин насильства, особисту сором'язливість та страх, що обмежує коло питань, які ставлять слідчі перед експертами.

Ключові слова: Україна, пацієнт, сексуальне насильство, фіксація, цитологія, діагностика, судова експертиза.

Актуальність. За даними ООН факти сексуального насильства в умовах збройних конфліктів складно виявити та розслідувати. Реагування на сексуальне насильство в умовах збройного конфлікту з дотриманням прав постраждалих потребує координації міжнародних та національних інституцій та міжгалузевому підходу з надання правової та медичної допомоги, соціально-психологічної підтримки постраждалим від сексуального насильства під час збройного конфлікту [1-4]. В Україні, в умовах міжнародного збройного конфлікту, спостерігається тенденція щодо орієнтування на європейські стандарти при розслідування випадків фізичного, психологічного та сексуального насильства проти цивільного населення. На законодавчому рівні розроблені нормативні документи щодо запобігання та протидії насильству, захисту і дотримання прав людини. Сучасним інструментом боротьби з насильством проти жінок та запобігання насильства стосовно жінок є Стамбульська конвенція, яку в Україні ратифіковано Законом № 2319-IX від 20.06.2022. Конвенцією забороняються всі види дискримінації жінок, захищаються їх права на вільне від насильства життя і підкреслюється необхідність дотримання рівноправності між жінками та чоловіками як однієї з умов для запобігання в припинення насильства щодо жінок [5,6]. Зважаючи на делікатність питання, при розслідуванні випадків сексуального насильства особливу увагу слід приділити етичним, деонтологічним і культурним аспектам співпраці співробітників правоохоронних органів, медичних працівників і постраждалої особи/пацієнта, що дозволить підвищити безпеку постраждалої. Тому важливим аспектом є своєчасне фіксування та документування сексуальних злочинів з дотриманням прав та забезпеченням безпеки постраждалих, та збирання максимуму доказів для притягнення винних до відповідальності [7,8].

Під час розслідування правоохоронними органами випадків сексуального насильства в отриманні доказової бази вагоме місце займають результати судово-медичних експертиз речових доказів з дослідженням

мікрослідів та мікрооб'єктів біологічного походження, ідентифікацією видової, статевої, регіональної, органо-тканинної належності. Тому співробітникам правоохоронних органів, медичним працівникам, судово-медичним експертам треба підходити особливо відповідально як до питань відбору матеріалу, так до питань збереження його придатності та максимально раціонального підходу/послідовності при дослідженні. При цьому велика увага приділяється організації підготовки співробітників правоохоронних органів та медичних працівників щодо фіксації та документування біологічних об'єктів, які можуть свідчити про сексуальні злочини [9-11].

Ціль: аналіз і узагальнення рекомендацій щодо дій медичних працівників при документуванні тілесних ушкоджень та відборі об'єктів біологічного походження для подальших судово-медичних досліджень (цитологічних, імунологічних, генетичних) у випадках заподіяння сексуального насильства.

МАТЕРІАЛИ ТА МЕТОДИ

Огляд нормативно-правових документів та науково-методичних публікацій в міжнародних електронних наукометричних базах даних PubMed, Embase і Scopus за ключовими словами та результати проведених цитологічних судово-медичних досліджень за 2020-2024 роки в ДСУ «Київське міському бюро судово-медичної експертизи», м. Київ, Україна.

РЕЗУЛЬТАТИ ТА ОБГОВОРЕННЯ

В Україні протягом останніх років відмічається постійне зростання випадків фізичного, психологічного та сексуального насильства серед цивільного населення, що обумовлено як зовнішніми, так і внутрішніми чинниками, в тому числі довготривалим міжнародним збройним конфліктом. Для надання своєчасної повноцінної правової, медичної, психологічної та соціальної допомоги постраждалим особам при виявленні фактів насильства, в т.ч. сексуального, необхідна

постійна взаємодія між правоохоронними органами, медичними установами, судовими експертами та соціальними службами; вдосконалення системи заходів щодо запобігання, протидії та профілактики насильства [12-15].

Позитивним та важливим аспектом є те, що медична допомога особам, які постраждали від сексуального насильства, надається безкоштовно у закладах охорони здоров'я на всіх рівнях надання медичної допомоги як амбулаторно, так і стаціонарно. Медичний працівник повинен визначити вид медичної/психологічної допомоги та за потреби направити постраждалу особу до відповідного закладу охорони здоров'я з урахуванням прав постраждалої на вільний вибір закладу охорони здоров'я, лікаря, методів діагностики та лікування відповідно до рекомендацій лікаря. Медична допомога особам, які постраждали/ймовірно постраждали від сексуального насильства, надається згідно з Протоколами надання медичної допомоги, тобто відповідно до галузевих стандартів у сфері охорони здоров'я.

Медичні працівники також відіграють велику роль у своєчасній фіксації та документуванні випадків насильства. Медичні працівники під час звернення по медичну допомогу постраждалих від сексуального насильства осіб або їх законних представників повинні зафіксувати їх скарги (звернення), зібрати анамнез, провести медичний огляд з фіксацією та документуванням тілесних ушкоджень (описати всі наявні у постраждалої особи тілесні ушкодження при заповненні медичної карти) та оцінкою стану постраждалої особи; в разі потреби надати медичну/психологічну допомогу та призначити додаткове інструментально-лабораторне обстеження; правильно в повному обсязі відібрати та упакувати необхідні для подальших досліджень біологічні об'єкти у постраждалої особи та провести заходи щодо попередження наслідків насильства. При наявності пошкоджень або інших змін одягу/взуття/інших предметів постраждалої лікарю необхідно зазначити це, і рекомендувати

постраждалій особі зберегти одяг, скласти в чистий пакет та передати правоохоронним органам для призначення і проведення судово-медичної/криміналістичної експертизи.

Тобто, у випадках, коли постраждалі від сексуального насильства особи звертаються до медичних закладів, не маючи можливості відразу звернутися до правоохоронних органів та судово-медичних експертів, відбір біологічних об'єктів для судово-медичних експертиз (цитологічних, імунологічних, генетичних) проводиться в медичних закладах, експертизи проводяться не одразу після насильства, а через деякий час за даними медичної документації та дослідженням об'єктів/матеріалів, які були відібрані у постраждалих лікарем та передані правоохоронним органам. Позитивним моментом є те, що, відбір матеріалу у підозрюваних в сексуальних злочинах (змиви з статевих членів, зрізи нігтів, волосся, тощо) також проводять співробітники правоохоронних органів у медичних закладах, або самі, з метою вчасного відібрання слідів для запобігання втрати, руйнування чи знищення наслідків сексуального злочину, особливо якщо факт сексуального насильства припадає на вихідні дні. Проте, слід зазначити, що біологічний матеріал в об'єктах/предметах, які можуть свідчити про сексуальні злочини, може бути наявний в обмеженій кількості, є непоправний при втраті. Тому всім медичним працівникам, співробітникам правоохоронних органів, судово-медичним експертам треба підходити особливо відповідально як до питань відбору матеріалу, так до питань збереження його придатності та максимально раціонального підходу/послідовності при дослідженні. Це особливо важливо, у випадках коли обставини справинезавжди відображають повну реальну картину подій через важкий психологічний стан постраждалої особи, недосказаність постраждалою всіх обставин насильства, особисту сором'язливість та страх, що обмежує коло питань, які ставлять слідчі перед експертами.

Важливе місце у доказовій базі при розслідування випадків сексуального

насильства займають лабораторні методи, серед яких вельми інформативним є цитологічні методи. Проведений статистичний аналіз і узагальнення виконаних судово-цитологічних досліджень за 2020-2024 роки в Київському міському клінічному бюро судово-медичної експертизи довів важливість та інформативність цитологічних судово-медичних експертиз з використанням сучасних високочутливих методик при розслідуванні сексуальних злочинів. Судово-цитологічні дослідження піднігтьового вмісту, знярядь травми, змиви з рук постраждалої та підозрюваних осіб складають основний об'єм роботи – 76%. Зміни співвідношення обумовлені тим, що останні роки збільшилась кількість експертиз змивів з рук, змивів з місця пригоди. У звітному році збільшилась кількість об'єктів (змиви зі статевого члену, постільна білизна, одяг підозрюваних, презервативи, серветки, тощо) по статевим злочинам. Кількість експертиз/досліджень, взагалі, по статевим злочинам за останні роки збільшилась майже у чотири рази.

Однією з головних переваг судово-цитологічного дослідження залишається отримання максимальної інформації при використанні мінімальної кількості об'єктів та надання правоохоронним органам науково обгрунтованого, інформативного, достовірного результату, що вкрай важливо для отримання інформації повної картини та обставин сексуальних злочинів. Судово-цитологічні дослідження допомагають при вирішенні наступних питань:

1. Встановлення наявності, групової і статевої приналежності: крові й виділень (слини, виділень піхви); волосся; мікрочастинок органів (тканин) людини.
2. Встановлення наявності мікрочастинок тканин людини або тварини; встановлення групової, статевої й органо-тканинної характеристика при експертизах біологічних накладень на зняряддях травми.
3. Вивчення клітинного складу піднігтьового вмісту рук людини з вирішенням перерахованих вище питань (тому що нігті могли бути зняряддям травми).

4. Дослідження слідів крові з метою встановлення походження її із статевих шляхів жінки.

5. Вивчення клітинного складу секрету молочних залоз із метою встановлення строку вагітності або факту колишніх пологів, годування груддю.

6. Встановлення наявності сечі, калових мас.

Слід зазначити, що під час розслідування випадків сексуального насильства одночасно проводять дослідження біологічних об'єктів як постраждалої особи, так і підозрюваних у скоєнні сексуальних злочинів осіб. Для цитологічного дослідження у постраждалої особи та ймовірного кривдника при статевих злочинах необхідно відбирати наступні об'єкти:

у підозрюваного: мазки-відбитки з голівки статевого члена (на предметні стекла); змив за статевого члену на марлевий тампон; зрізи волосся з лобка підозрюваного (якщо волосся відсутнє, зробити змив з лобка на марлевий тампон); вміст човноподібної ямки на гігієнічну паличку;

у потерпілої: провести вилучення вмісту піхви стерильним марлевим тампоном із ділянки задніх і бічних склепінь для визначення можливої наявності сперматозоїдів і групової приналежності сперми (проводиться в строки не більше як 7 діб з часу скоєння статевого акту), зробити мазки на предметні стекла даним марлевим тампоном; провести вилучення вмісту ротової порожнини стерильним марлевим тампоном, зробити мазки на предметні стекла даним марлевим тампоном; провести вилучення вмісту з прямої кишки (якщо обстежувана після зносин через анальний отвір не мала акту дефекації) стерильним марлевим тампоном з глибини 3-5 сантиметрів шляхом обтирання її слизової оболонки; вилученим тампоном зробити мазки на предметні стекла – для встановлення наявності сперматозоїдів. У випадках виявлення на тілі постраждалої ділянок, схожих на сліди сперми, слини або сечі зробити змив зі шкірних покривів на марлевий тампон. Висушити за кімнатної температури предметні стекла та марлеві тампони, уникаючи прямих

сонячних променів, а також зразок чистої марлі від того самого клаптика; упаковувати належним чином в паперовий пакет.

у підозрюваного та потерпілої: зрізи нігтів потерпілої та підозрюваного;

предмети-носії з міста злочину: презервативи, серветки (якщо декілька, пакувати окремо); нижню білизну та одяг потерпілої та підозрюваного; простирадла, змиви з предметів з місту злочину.

Після проведення медичного огляду всі відомості щодо постраждалої/ймовірно постраждалої особи лікарем вносяться до медичної документації, відібрані об'єкти біологічного походження упаковуються належним чином в паперовий пакет та передаються правоохоронним органам.

Для демонстрації доцільності, важливості, необхідності та доказовості ролі судово-цитологічних досліджень при розслідуванні випадків сексуального насильства, наводимо наступний кейс.

Кейс 1.

Обставини справи: з постанови слідчого відомо, що гр-н А. вчинив дії сексуального характеру, пов'язані з оральним проникненням в гр. В., без її згоди.

На дослідження у відділення судово-медичної цитології представлений білий паперовий конверт, заклеєний, опечатаний, в якому знаходилась дерев'яна паличка жовтого кольору довжиною 9,0см з ватним тупфером на кінці довжиною 1,6см. При візуальному огляді ватного тупферу та стереомікроскопії за допомогою стереомікроскопу МБС-10 виявлені накладання сірого-чорного кольору, які просякають верхній шар тупферу з присохлими часточками, схожими на ґрунт. При огляді об'єкту в ультрафіолетових променях в затемненому приміщенні спостерігалось поглинання променів. Згідно постанови прокурора були відібрані зразки крові та слини гр-ки В. та гр-на А.

Висновок. При судово-цитологічному дослідженні накладань на ватному тупфері на дерев'яній паличці виявлена сперма і слина особи жіночої генетичної статі. Цитологічних

даних за походження слини від особи чоловічої генетичної статі не отримано. При серологічному дослідженні об'єкту виявлений антиген Н ізосерологічної системи АВО, що не виключає походження сперми від гр. А., а слини – від гр. В., незалежно від їх категорії видільництва.

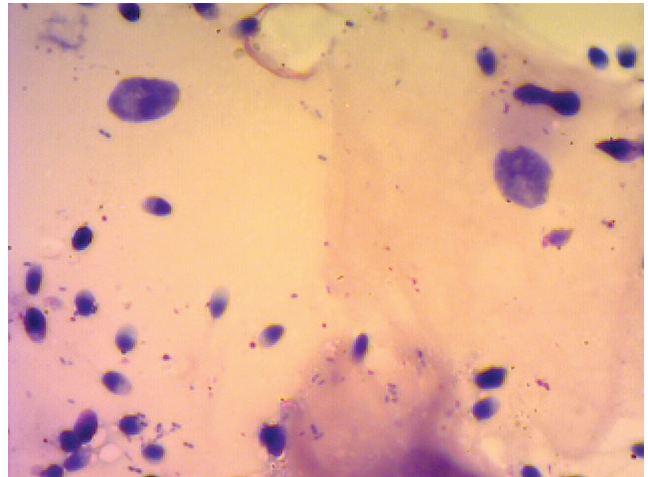

Рис. 1. Епітеліальні клітини слизової оболонки порожнини роту гр-ки В. та сперматозоїди гр. А

Кейс 2.

Обставини справи: з постанови слідчого відомо, що гр-н А. вчинив дії сексуального характеру, пов'язані з анальним проникненням в тіло, без добровільної згоди гр-ки Д.

На дослідження у відділення судово-медичної цитології представлений білий паперовий конверт, заклеєний, опечатаний, в якому знаходилась вилучені труси чоловічі з трикотажу чорного кольору, при візуальному дослідженні яких, на лицевій поверхні переду, майже по центру в на площі 3,0x3,0см розташовані накладання речовини білісуватого кольору, які не просякають і не ущільнюють тканину. На звороті переду резинки вздовж лівого шву ластовиці протягом 15,0см розташовані накладання речовини білісуватого кольору, які не просякають і не ущільнюють тканину. На звороті переду трусів на площі 10,0x10,0см розташовані суцільні накладання речовини сіро-коричневого

кольору, які просякають та ущільнюють обидва шари ластовиці трусів. Від нижнього краю шву ластовиці між швів ніжок трусів на площі 9,0x10,0см розташовані переривчасті накладання речовини білісуватого кольору. На звороті задньої половинки трусів розташовані накладаннями речовини червоно-коричневого кольору та коричневого кольору.

Висновок. При судово-цитологічному дослідженні трусів чоловічих виявлено: клітини одношарового циліндричного епітелію слизової оболонки прямої кишки, елементи калу (рис.2, рис. 3).

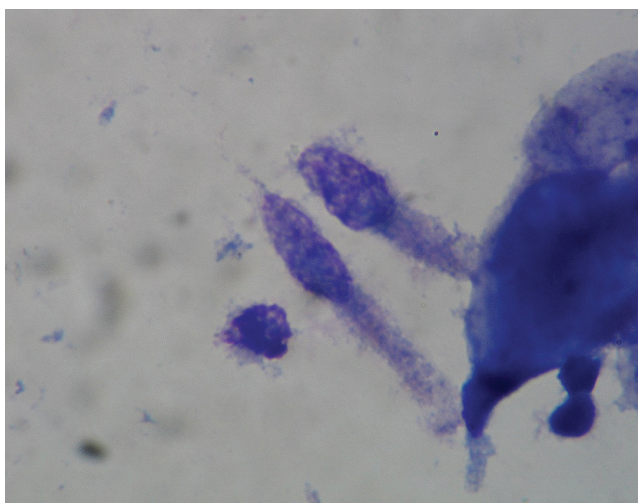

Рис. 2. Ізольовані клітини одношарового циліндричного епітелію слизової оболонки прямої кишки гр. Д

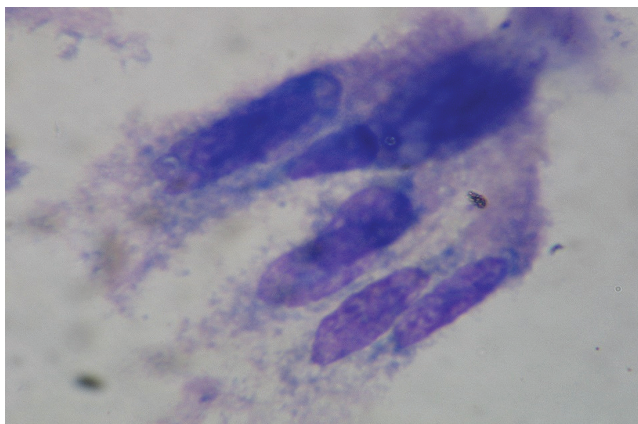

Рис. 3. Група клітини одношарового циліндричного епітелію слизової оболонки прямої кишки гр. Д

Таким чином, у розглянутих кейсах наглядно продемонстровано, можливості судово-цитологічних досліджень, які допомогли слідству не тільки отримати відповіді на свої питання, питання про факт наявності сексуального акту, а і відносно формі, у якій сексуальний акт відбувався (оральне проникнення, анальне проникнення), що є важливим моментом в доказовій базі встановлення обставин сексуальних злочинів.

Постраждалій від сексуального насильства особі також необхідно надати інформацію щодо необхідності звернення з паспортом до територіального відділу поліції, районної прокуратури для отримання відповідного постанови/направлення для проходження судово-медичної експертизи з метою своєчасного документування та фіксації фактів заподіяння тілесних ушкоджень. Інформується завідувач відділенням/або відповідальна особа/ керівник закладу охорони здоров'я про виявлені насильства. Заклад охорони здоров'я (керівник закладу охорони здоров'я) не пізніше однієї доби зобов'язаний інформувати про виявлені факти заподіяння тілесних ушкоджень та випадки сексуального насильства правоохоронні органи (уповноважені підрозділи органів Національної поліції України) з дотриманням правового режиму інформації з обмеженим доступом за допомогою телефонного зв'язку, електронної пошти з подальшим письмовим підтвердженням.

Висновки. Цитологічні судово-медичні дослідження є вкрай необхідними для складання повного науково обґрунтованого висновку лікарями-судово-медичними-експертами, підвищення інформативності і об'єктивності висновків за наявності речових доказів. Особливо велике значення цитологічні дослідження мають при розслідуванні статевих злочинів, коли необхідно чітко розрізнити склад речовин/нашарувань з місця події (чи то крові, в тому числі менструальної, сперми, слини, елементів калу, клітин порожнини рота, піхви, прямої кишки – як свідків статевого акту, а також клітин епідермісу і крові – як свідків боротьби). Це особливо важливо,

для відтворення/з'ясування визначених певних або підтвердження/прояснення повної реальної картини сексуального злочину у випадках, коли обставини справи не завжди відображають події через важкий психологічний стан постраждалої особи, недосказаність постраждалою всіх обставин насильства, особисту сором'язливість та страх, що обмежує коло питань, які ставлять слідчі перед експертами.

При підозрі/виявленні випадків сексуального насильства важливу роль має професійна тематична підготовка медичних працівників з питань проведення фіксації тілесних ушкоджень та документування результатів медичного обстеження постраждалих осіб, надання медичної допомоги постраждалим та відбору біологічних об'єктів для подальших досліджень (цитологічні, імунологічні, генетичні) для запобігання втрати, руйнування чи знищення наслідків сексуального злочину, особливо якщо факт сексуального насильства припадає на вихідні дні. Тому всім медичним працівникам, співробітникам правоохоронних органів, судово-медичним експертам треба підходити особливо відповідально як до питань відбору матеріалу, так до питань збереження його придатності та максимально раціонального підходу/послідовності при дослідженні. Керівник закладу охорони здоров'я або визначена ним особа з числа його заступників повинні організувати вищезазначену підготовку медичних працівників щодо фіксації та документування випадків сексуального насильства та відбору біологічних об'єктів, які можуть свідчити про сексуальний злочин.

Перспективи подальших досліджень. В зв'язку зі збільшенням випадків фізичного, сексуального та психологічного насильства, особливо в теперішній час умовах міжнародного збройного конфлікту в Україні, питання запобігання та протидії насильству, своєчасної фіксації та документування випадків та наслідків сексуального насильства, потребує особливої уваги і подальшого вирішення.

Конфлікт інтересів. Автори заявляють про відсутність будь-якого конфлікту інтересів і власної фінансової зацікавленості при підготовці цієї статті.

Джерела фінансування. Виконання даного дослідження та написання рукопису було виконано без зовнішнього фінансування.

REFERENCES

1. International Protocol on the Documentation and Investigation of Sexual Violence in Conflict. Basic standards of good practice for documenting sexual violence as a crime under international law. Second edition, 2017. Available on: https://womenua.today/UWC-library/unwomen/37-International_Protocol_2017_2nd_Edition_UKR.pdf
2. The Convention against Torture and Other Cruel, Inhuman or Degrading Treatment or Punishment {The Convention was ratified with reservations by the Decree of the Presidium of the Verkhovna Rada N 3484-XI (3484-11) of 26.01.87} Available on: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_085#Text
3. Peculiarities of working with patients who have survived captivity and torture, sexual violence related to the conflict. Recommendations for medical professionals / K. Voznitsyna, T. Sirenko. Kyiv, 2023. 48c. Available on: <https://drive.google.com/file/d/1Z3bvEsmOomg0YbW-FTeQuj4O04cVlV5-d/view?pli=1>
4. The Law of Ukraine "Fundamentals of Legislation of Ukraine on Health Care" {Enacted by the Resolution of the Verkhovna Rada of Ukraine No. 2802-XII of 19.11.92, VVR, 1993, No. 4, Article 20} as amended Available on: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2801-12#Text>
5. Law of Ukraine "On Ratification of the Council of Europe Convention on Preventing and Combating Violence against Women and Domestic Violence", document 2319-IX, current version - adopted on 20.06.2022 Available on: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2319-20#Text>
6. Council of Europe Convention on preventing and combating violence against women and domestic violence (Istanbul Convention) Of-

- official translation. Available on: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/994_001-11#Text
7. The Criminal Code of Ukraine. Available on: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2341-14#Text>
 8. Criminal Procedure Code of Ukraine. Available on: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/4651-17#Text>
 9. Melnychenko I. Criminological support for the prevention of sexual violence related to the armed conflict in Ukraine / I. Melnychenko // Scientific Bulletin of the Dnipro State University of Internal Affairs. - 2023. - Special issue № 2 (127). - P. 316-321 Available on: <https://er.dduvs.edu.ua/handle/123456789/12748>
 10. Order of the Ministry of Health of Ukraine No. 6 "On the Development and Improvement of the Forensic Medical Service of Ukraine" of January 17, 1995 [in Ukrainian]. Available on: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0248-95#Text>.
 11. Babkina, O., Kholodilova, I., & Danilchenko, S. (2024). The relevance of forensic cytological research in solving criminal offenses. Actual problems of modern medicine: Bulletin of the Ukrainian Medical Stomatological Academy, 24(1), 215-219. DOI: 10.31718/2077-1096.24.1.215
 12. Babkina OP, Kholodilova IV, Danylchenko SI. THE ROLE OF FORENSIC CYTOLOGY IN CRIMINAL INVESTIGATIONS. Actual problems of modern medicine Bulletin of the Ukrainian Medical Stomatological Academy. 2024 Mar 20;24(1):215-9. DOI: 10.31718/2077-1096.24.1.215
 13. Resolution of the Cabinet of Ministers of Ukraine "On Approval of the Procedure for Interaction of Entities Implementing Measures to Prevent and Combat Domestic Violence and Gender-based Violence" of August 22, 2018, No. 658 {As amended by the Resolution of the Cabinet of Ministers of Ukraine No. 129 of 16.02.2022} Available on: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/658-2018-%D0%BF#Text>
 14. Babkina O, Ushko I, Danylchenko S, Tarasyuk V, Vako I. The cases of domestic violence in prolonged quarantine caused by COVID-19. Med Sci Ukraine (MSU). 2020;16(4):51-57. DOI: 10.32345/2664-4738.4.2020.8Shuhalo AY. Criminal liability for domestic violence in Ukraine. Qualifying scientific paper on the rights of the manuscript. Thesis for the degree of Doctor of Philosophy in the speciality 081 Law. Lviv State University of Internal Affairs. Lviv, 2025. 229 p. Available on: https://dspace.lvduvs.edu.ua/bitstream/1234567890/8627/1/shuhalo_d%2B.pdf
 15. On Amendments to Certain Legislative Acts of Ukraine on Improving the Mechanism for Preventing and Combating Domestic Violence and Gender-Based Violence: Law of Ukraine of 20.11.2024 No. 4073-IX / Verkhovna Rada of Ukraine. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/4073-20#n108> (accessed February 20, 2025). Available on: <http://dspace.megu.edu.ua:8080/jspui/bitstream/123456789/5415/1/01%20%2820%29.pdf>

THE ROLE OF CYTOLOGICAL STUDIES IN THE MEDICAL PRACTICE OF A PHYSICIAN WHEN DOCUMENTING CASES OF SEXUAL VIOLENCE

^{1,2} *Babkina O.P., ² Kholodilova I.V.*

¹ *Bogomolets National Medical University, Kyiv, Ukraine*

² *Kyiv City Clinical Bureau of Forensic Medical Examination, Kyiv, Ukraine*

Background. In Ukraine, in the context of international armed conflict, there is a tendency to focus on European standards when investigating cases of physical, psychological and sexual violence against civilians. According to the UN, sexual violence in armed conflicts is difficult to detect and investigate. During the investigation of cases of sexual violence by law enforcement agencies, the results of forensic medical examinations of physical evidence with the study of microtraces and microobjects of biological origin play an important role in obtaining the evidence base, identification of species, sex, regional, organ-tissue affiliation.

Aim: the analysis and generalization of recommendations regarding the actions of medical workers when documenting and fixing bodily injuries and selection of objects of biological origin for further forensic medical research (cytological, immunological, genetic) in cases of sexual violence.

Materials and methods. Review of regulatory and legal documents and scientific and methodological publications in international electronic scientometric databases PubMed, Embase and Scopus by keywords, research and analysis of 110 cytological forensic studies for the period 2020-2024.

Results. When cases of sexual violence are suspected/detected, professional thematic training of medical professionals on recording bodily injuries and documenting the results of medical examinations of victims, providing medical care to victims, and selecting biological objects for further research plays an important role (cytological, immunological, genetic) to prevent loss, destruction or destruction of the consequences of a sexual crime. Cytological forensic studies are of great importance in the investigation of sexual crimes, when it is necessary to clearly distinguish the composition of substances/layers from the scene of the crime (whether it is blood, including menstrual blood, sperm, saliva, fecal elements, cells of the oral cavity, vagina, rectum – as signs of sexual intercourse, as well as cells of the epidermis and blood – as signs of resistance).

Conclusion. When investigating sexual crimes, it is very important to involve medical professionals to promptly record and document the facts of violence and to select biological objects for further research. This is especially important for reproducing/clarifying certain facts or confirming/clarifying the full real picture of a sexual crime in cases where the circumstances of the case do not always reflect the events due to the severe psychological state of the victim, the victim's failure to describe all the circumstances of the violence, personal shyness and fear, which limits the range of questions that investigators ask experts.

Key words: Ukraine, patient, sexual violence, fixation, cytology, diagnostics, forensic examination.